

ת"פ 4161/05/18 - מדינת ישראל נגד עמאד אלדין ג'בארין, פתחי ג'בארין, חסן ג'בארין, אחמד ג'בארין

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 4161-05-18 מדינת ישראל נ' ג'בארין ואח'

בפני כבוד השופטת, סגנית הנשיא דיאנה סלע

המאשימה מדינת ישראל

נגד

הנאשמים

1. עמאד אלדין ג'בארין

2. פתחי ג'בארין

3. חסן ג'בארין

4. אחמד ג'בארין

החלטה בעניינו של נאשם 1

1. בפני בקשת שירות המבחן מיום 19/12/22, להורות על הארכתו של צו מבחן שהוטל על נאשם 1 (להלן: הנאשם), במסגרת גזר דין שניתן ביום 14/3/21.
ייאמר כבר עתה כי המאשימה מצטרפת לבקשה וההגנה מתנגדת לה, הכל מנימוקים שיפורטו להלן.

העובדות הצריכות לעניינו

2. ביום 14/3/21 גזר בית משפט המחוזי בחיפה (כב' הש' רבקה פוקס), את דינם של ארבעה נאשמים בגזירות אלימות, כמפורט בגזר הדין, למאסר בפועל שירוצה בעבודות שירות, צו מבחן ועונשים נלווים.
נאשם 1 הורשע על פי הודייתו בעבירות של **חבלה חמורה**, לפי סעיף 333 לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן: החוק העונשין), **ותקיפה בנסיבות מחמירות**, לפי סעיף 382(א) וסעיף 380 בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין.

3. במסגרת גזר הדין הושתו על הנאשם עונשים כדלהלן:

מאסר בפועל למשך 9 חודשים שיבוצע בדרך של עבודות שירות, החל מיום 8/6/21, **וצו מבחן לתקופה של שנתיים וחצי**, שתחילת תוקפו של הצו ממועד מתן גזר הדין.

12 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים והתנאי שהנאשם לא יעבור עבירת אלימות מסוג פשע.

9 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים והתנאי שהנאשם לא יעבור עבירת אלימות או מסוג עוון.

4. א. ביום 19/1/22 ביקש שירות המבחן להפקיע את צו המבחן בעניינם של הנאשמים 1 ו-3 (להלן: הנאשמים) ולהמירו בענישה חלופית לפי פקודת המבחן [נוסח חדש], התשכ"ט - 1969 (להלן: פקודת המבחן). יצוין, שכל עוד לא הוגשה הבקשה הנ"ל שהתה כב' הש' פוקס בחופשת פרישה, ומשנבצר ממנה לדון בתיק, נדונו ע"י שירות המבחן בבקשות על ידי.

ב. במסגרת הדיונים שהתקיימו בבקשותיו של שירות המבחן התברר כי הנאשמים - אשר החלו בביצוע עבודות השירות

בחרו לרצות את יתרת ימי המאסר מאחורי סורג ובריא, וזאת בשל נסיבות שנוצרו לאחר מתן גזר הדין ואשר פורט בהרחבה בפרוטוקולי הדיונים מיום 20/2/22 ו-8/3/22, וכן בגזר דין משלים שניתן בעניינים ביום 3/4/22. הממונה על עבודות השירות הפקיע את עבודות השירות בהסכמתם של הנאשמים, אשר העדיפו כאמור לרצות את עונשם בין כתל הכלא, זאת מחשש לחייהם מחוצה לו.

ג. לאחר שהנסיבות המיוחדות בתיק זה הובאו לידיעתו של שירות המבחן, חזר בו האחרון מבקשתו להפקעת צו המבחן ובדין שהתקיים ביום 8/3/22 הודיע על הסכמתו לחדש את תקופת המבחן שהושתה על כל אחד מהנאשמים, החל מיום שחרורם. נוכח המורכבות במצבם של הנאשמים, והשאלה האם מדובר בסכסוך פעיל אם לאו, הציע השירות להמשיך את צו המבחן המקורי עד יום 13/9/22, ואז ייבחן הנושא שנית.

ב"כ המאשימה מצידה עמדה על גזירת דינם של הנאשמים מחדש, ועתרה להשית עליהם עונשי מאסר בפועל במסגרת מתחמי הענישה שנקבעו בגזר הדין שניתן בעניינים.

ד. בגזר הדין משלים שניתן כאמור ביום 3/4/22, ומהנימוקים שפורטו בו בהרחבה, הוריתי כדלהלן:

"א. הבקשה להפקעת צו המבחן כמשמעותה בבקשות המקוריות נדחית בזה, משחזר בו שירות המבחן למעשה מבקשתו המקורית, וכן מהנימוקים שפורטו לעיל. שעה שהנאשמים ריצו את עונשי המאסר בפועל שהושתו עליהם ברובם מאחורי סורג ובריא, לא יושת עליהם מאסר נוסף בפועל או בעבודות בשירות.

ב. בשלב זה, בהתחשב בתקופה הארוכה של ההפסקה בהליך המבחן, אני מאריכה את משך התקופה של צווי המבחן עד יום 31/12/22. למען הסר ספק, שירות המבחן יחדש את הקשר עם הנאשמים יום לאחר שחרורם מהכלא, בחודש אפריל 2022, ככל שלא ישוחררו לאחר מכן.

ג. ככל ששירות המבחן יבקש להאריך את תקופת המבחן למשך תקופה נוספת עד שנה, בהסכמת הנאשמים עצמם בכתב, כדי לקיים את תכליתו של גזר הדין המקורי, תוארך תקופת המבחן ללא צורך בקבלת תגובותיהם של ב"כ הצדדים ובקיומו של דיון נוסף..."

5. נימוקי שירות המבחן לבקשה להארכת צו המבחן בעניינו של נאשם 1

בבקשתו הנושאת תאריך 5/12/22 ואשר הוגשה לתיק בית המשפט ביום 19/12/22, חזר שירות המבחן על השתלשלות העניינים עד להגשתה של הבקשה הנדונה, בצינו כי צו המבחן הוארך כאמור עד יום 31/12/22, וכי הנאשם שוחרר ממאסר בתאריך 25/7/22. צוין כי בהתאם להתרשמות מהנאשם, כפי שבאה לידי ביטוי בתסקירים קודמים, הערי שירות המבחן שהנאשם מבטא מוטיבציה להיתרם מהליך טיפולי וביכולתו להפיק תועלת מקשר טיפולי, כי ההליך משפטי מהווה גורם מרתיע, משים גבולות להתנהגותו ויש בו בכדי להפחית באופן משמעותי את הסיכון להישנות עבירות דומות בעתיד.

דווח כי בתאריך 31/1/20 החל הנאשם להשתתף בקבוצה טיפולית בנושא "אלימות כללית" בשירות המבחן בעכ המיועדת למשתתפים מהחברה הערבית; הנאשם הגיע לרוב המפגשים הקבוצתיים, גילה מוטיבציה לבחון דפוס התנהגותו והצליח לשתף ברקע שהביא להסתבכותו בעבירות; השתתפותו בקבוצה הופסקה ביום 2/1/22, בעקבות הפקעת עבודות השירות וריצוי יתרת העונש במאסר. קטיעת הרצף הטיפולי עקב ריצוי תקופת המאסר, לא אפשרה לנאשם למצות את ההליך הטיפולי ואת היעדים הטיפוליים שהוגדרו לצורך הפחתת הסיכון לביצוע עבירות דומות, ושירות המבחן סבור כי הוא זקוק לפרק זמן נוסף, להשלמת תכנית ההתערבות שנבנתה לו. על כן עלה הצורך לשלב בקבוצה טיפולית הייעודית לו בתחום האלימות. עוד צוין כי נכון למועד עריכת התסקיר, בשל זמני ההמתנה הארוכים למעורבות

הטיפול בשירות המבחן, נמצא הנאשם ברשימת המתנה ועתיד להשתלב בקבוצה בעיר נצרת במהלך חודש ינואר 23 כן צוין כי מעיון בגיליון הרישום הפלילי עולה כי לא נפתחו לנאשם תיקים חדשים נוספים בתקופה זו, וכי הנאשם ביטל בפני השירות רצון להשלים את ההליך הטיפולי כדי לרכוש כלים להתמודדות עם מצבי סיכון.

לאור האמור, ולאחר שהנאשם ביטא, כאמור, נכונות להשלים את ההליך הטיפולי והביע הסכמתו כי צו המבחן יאורך לשם כך, ובאישור קצינת המבחן המחוזית, ביקש שירות המבחן - בהתאם לסעיף 22(א) לפקודת המבחן - להאריך את צו המבחן ב- 8 חודשים נוספים ועד ליום 31/8/23; הארכה אשר תאפשר את שילובו בקבוצה טיפולית מתאימה והשלמת ההליך השיקומי בה.

6. כאן המקום לציין כי בקשה דומה הוגשה על ידי שירות המבחן (ביום 20/12/22) גם בעניינו של נאשם 3 ומשהסכים האחרון לבקשה, הוארך צו המבחן בעניינו ב- 8 חודשים נוספים. (ראו החלטה מיום 9/1/23).

7. בדיון אשר התקיים ביום 23/3/22, במעמד ב"כ הצדדים והנאשם 1, הגיעו הצדדים להסכמה דיונית לפיה יגיש טיעונים כתובים לתמיכה בעמדותיהם בשאלת סמכותו של בית המשפט להאריך צו מבחן שפקע. הסכמה הצדדים קיבלה תוקף של החלטה, והתיק נקבע לדיון נוסף.

8. טיעוני המאשימה

בטיעוניה בכתב מיום 26/2/23 חזרה המאשימה והצטרפה לבקשת השירות, מנימוקי; לטענתה, לבית המשפט נתונה סמכות להורות על הארכת צו המבחן גם לאחר פקיעתו, וזאת מכוח הוראות החוק והפרשנות שנתנו בתי המשפט בערכאות שונות להוראות אלה.

א. לטענת ב"כ המאשימה, הסמכות להורות על הארכת צו מבחן קבועה בסעיף 22(א) לפקודת המבחן, ואין כל הוראה בפקודה בנוגע למועדים בהם יש להגיש את בקשה לתיקון הצו, ו/או לדון ולהכריע בבקשה שכזו; המגבלה היחידה שהמחוקק קבע בסעיף זה היא כי אין להפחית את תקופת צו המבחן ואין להאריך אותה מעבר לשלוש שנים. כן הדגיש כי בעניינו, בקשת שירות המבחן (שהוגשה ביום 19/12/22) להארכת צו המבחן, אינה מבקשת להפחית את תקופת המבחן ואינה מבקשת להאריך מעבר ל-3 שנים.

ועוד, בהפנותו לתוכנה של תקנה 24 לתקנות שירות לתקנות המבחן (שירותי המבחן), התשי"ט - 1959 (להלן: תקנות המבחן), טען ב"כ המאשימה כי גם בתקנות המבחן אין כל הוראה ו/או מגבלה ביחס למועדים בהם יש להגיש בקשה להארכת התקופה, ו/או מועדים לקיום דיון ומתן הכרעה בבקשת הארכה.

ב"כ המאשימה ביקש להסיק מהאמור לעיל, "בבחינת פשיטא", כי המחוקק לא ביקש להטיל מגבלות נוקשות בענייניו אשר קשורים בצווי מבחן, תוקפם, שינויים, תיקונים והארכתם, אלא להיפך - ניתנה לבית המשפט סמכות רחבה שבשיקול הדעת, בעניינים מסוג אלה.

ב. כן ביקש ללמוד אנלוגיה מפסקי דין שניתנו בערכאות השונות, שמהן ניתן לשיטתו ללמוד כי שיקול הדעת הנתון לביית המשפט בעניינים הקשורים לסמכותו לתקן צו מבחן הינו רחב, ויש להפעילו ולהכריע בבקשות לתיקון, שינוי והארכה של צווי מבחן, בשים לב למכלול הנסיבות, ולתכלית שלשמה ניתן מלכתחילה צו המבחן. לעניין זה הפנה בהרחבה, ב"כ המאשימה, השאר, לע"פ (מחוזי ת"א) 70934/07 שביטה נ' מדינת ישראל (21/10/07), מפי כב' הש' המר (להלן: ענין שביטה), שם הורשע הנאשם בבית משפט השלום בעבירות סמים, וביום 22/6/04 ניתן גזר דין במסגרתו הושת ע' הנאשם צו מבחן למשך 24 חודשים. ביום 26/3/06, בתוך תקופת המבחן, הוגשה בקשה מטעם שירות המבחן לעי' מחדש בגזר הדין. לאחר השתלשלות אירועים ארוכה, שכללה מספר דיונים, בקשות ותגובות מטעם כל הצדדים, ביום 16/1/07 הפקיע בית המשפט את צו המבחן, וביום 18/3/07 נגזר דינו של הנאשם מחדש, והוא נדון, בין היתר, לתקופת

מאסר בפועל. בערעור שהגישה ההגנה נטען כי בית המשפט לא היה מוסמך להורות על הפקעת צו המבחן, בין היתר משום שהבקשה להפקעת הצו הועלתה לראשונה על ידי ב"כ המאשימה בעל פה במהלך הדיון, שישה ימים לאחר שצו המבחן פקע. בית המשפט המחוזי דחה את הערעור וקבע כי **"סמכותו של בית המשפט שנתן את צו המבחן אינו פוקעת, והוא רשאי לדון נאשם על אי עמידה במבחן גם אם בינתיים תמה תקופת המבחן"**.

עוד הפנה לת"פ (שלום ת"א) 51184-07-15 **מדינת ישראל נ' מתן חי** (6/7/20), מפי כב' הש' מסארווה (להלן: **עניין חי**) שם נדונה השאלה האם ניתן לדון בבקשה להארכת תוקף צו שירות לתועלת הציבור, על אף שהוגשה לאחר תום התקופה, או שמא יש לדחות בקשה כאמור על הסף, בהעדר סמכות, שכן בקשה מסוג זה יש להגיש בתוך תקופת הזמן ולא לאחריה. נקבע כי **"... אכן קיים הגיון רב בהגשת בקשת להארכת מועד בתוך התקופה המקורית ולא לאחריה. ועדיין אין בלשון החוק שלילה מוחלטת של עצם האפשרות להגשת בקשה להארכה לאחר תום התקופה המקורית ולא במהלכה..."**. לעניין זה ציין ב"כ המאשימה כי הבקשה נדונה בהתאם לסעיף 71ב. לחוק העונשין, הדן בצו של"צ, אך מעיון בהוראות סעיף זה עולה כי הוא מנוסח באופן דומה מאוד לסעיף 20 לפקודה. ב"כ המאשימה ביקש ללמוד מהחלטה זו כי **"הדבר נתון לשיקול דעתו של בית המשפט ובמסגרת סמכותו, ולכן אין בכך כדי לשלול את סמכותו של בית המשפט להידרש לבקשות להארכות מועד שהוגשו באיחור ולאחר תום התקופה שנקבעה מראש לסיום שעות השל"צ"**. כן הפנתה להחלטה דומה בסוגיית סמכותו של בית המשפט להאריך או להפקיע צו של"צ לאחר תום תקופת הצו לת"פ 4416/03 (שלום נצ') **מדינת ישראל נ' סלאח עמאד** (10/7/07), מפי כב' הנשיא כחילי (להלן: **עניין סלאח**).

עוד ביקש ב"כ המאשימה לגזור גזירה שווה לענייננו מהחלטת בית המשפט בת"פ (מחוזי חיפה) 15317-06-13 **מדינת ישראל נ' פלוני** (25/6/13), מפי כב' הש' שטמר (להלן: **עניין פלוני**), שם הורשע נאשם בעבירות מין שונות, ולאחר ריצוי עונש מאסר הוטל עליו צו פיקוח למשך שלוש שנים לפני חוק ההגנה על הציבור מפני עברייני מין. המאשימה עתרה להארכתו של הצו, כחודש ימים לאחר תום תקופת הפיקוח, איחור שהיה נעוץ בטעמים טכניים של האחרונה. בית המשפט המחוזי דחה את טענת הסנגור כי לבית המשפט אין סמכות להאריך את צו הפיקוח לאחר פקיעתו, וקבע כי במקרים בהם הוגשה בקשה להארכת הצו לתקופה נוספת לאחר תום התקופה הקודמת, יש לבית המשפט סמכות להורות על הארכת הצו, וזאת לאור תכליתו של החוק המורה על הצורך בהגנת הציבור.

ג. לסיכום, טען ב"כ המאשימה כי המחוקק לא קבע הוראות מגבילות ביחס לסוגיית מועד הגשת בקשה להאריך צו המבחן, וגם אם נבחר באפשרות ה"מחמירה", לפיה על הבקשה להיות מוגשת בתוך תקופת תוקפו של הצו, הרי שכך נעשה בענייננו. יתר על כן, אף במקרים בהם הוגשה בקשה כאמור לאחר שצו פקע (צו מבחן, צו של"צ או צו פיקוח ע"ע עברייני מין), בתי המשפט קבעו כי יש לבחון את הבקשה לגופם של דברים, בשים לב לכלל הנסיבות, ובשים לב לתכליתו של הצו ושל הוראות החוק שמכוחו ניתן הצו.

בענייננו, תכליתו של צו המבחן הייתה להעניק לנאשם את הטיפול הנדרש לו, לצורך שיקומו. על פי בקשת שירות המבחן, הנאשם טרם השלים את הטיפול הדרוש, ולצורך כך נדרשת הארכת צו המבחן למשך 8 חודשים. הנאשם אינו הסכים להארכה זו בפני שירות המבחן, והביע הסכמתו להמשיך בטיפול שירות המבחן, אולם התנה זאת בכך שהטיפול יתקיים ללא צו פורמלי, עניין שאינו ישים, נוכח הוראות החוק, ובשים לב לאמור בתגובת שירות המבחן לעניין זה.

ד. אשר על כן, ביקש ב"כ המאשימה להיעתר לבקשת שירות המבחן ולהאריך את צו המבחן שהוטל על הנאשם ב-8 חודשים נוספים, החל מיום 31/12/22.

9. טיעוני הנאשם

בתגובתו מיום 7/3/23 התנגד הנאשם לבקשת שירות המבחן מהנימוקים שפורטו על ידי סנגורו, כדלהלן:

א. לטענת ב"כ הנאשם, לשירות המבחן היה די והותר זמן לפנות לבית המשפט בבקשה מתאימה להארכת צו המבחן.

וכעולה מהצהרות קצין המבחן בדיונים שהתקיימו בעניינם של הנאשמים, לו היה נגזר דינם ביום הדיון שהיה בתארי 8/3/22, היה מתבקש בית המשפט ליתן צו מבחן למשך שנה. בגזר הדין המשלים הוארכה כאמור תקופת המבחן מעב לתקופה שנקבעה בצו המקורי, וזאת עד ליום 31/12/22. בקשת שירות המבחן הובאה בפני בית המשפט בשלה תקופת המבחן שנקבעה והיא נידונה עתה, לאחר שתם ונשלם צו המבחן, בהתאם לגזר הדין המשלים.

ב. עוד טען כימשפקע צו המבחן, בית המשפט אינו מוסמך עוד להאריכו. לעניין זה הפנה להוראת סעיפים 22(א) לפקודת המבחן, ו- 24 לתקנות המבחן, הדנים בסמכותו של בית המשפט להארכתו של צו המבחן, וטען כי הארכתו של הצו חייבת להיעשות במסגרת תקופת המבחן ולא לאחר מכן. כן טען כי בנסיבות בהן תמה תקופת המבחן, על קצ המבחן לפעול בהתאם להוראת סעיף 24(2) לתקנות המבחן בלבד, דהיינו "לפנות אל גופים או מוסדות לשם העבר הטיפול אליהם לאחר תום תקופת המבחן". לשיטתו, אין בסעיפים הנ"ל כל הוראה חוקית ו/או קביעה לעניין סמכותו של בית המשפט להאריך צו מבחן לאחר שפקע.

כן הפנה להוראת סעיף 3 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, שכותרתו "סדרי דין באין הוראות הקובע כי **"בכל עניין של סדר הדין שאין עליו הוראה בחיקוק, ינהג בית המשפט בדרך הנראית לו טובה ביות לעשיית צדק"**, ולפסיקת בתי המשפט לפיה הפעלת הסמכות הטבועה של בית המשפט מצומצמת רק לאותם מקרי שבהם עולה הסמכות בקנה אחד עם הוראות החוק, וכאשר היא מתחייבת מתפקידו של בית המשפט בבואו לתת תוקן לתכלית החקיקתית.

ג. לטענת הסנגור, סוגיית סמכותו של בית המשפט להאריך צו מבחן לאחר שפקע, בשים לב לכך שהנאשם הנדון לא הפר את צו המבחן, טרם נדונה לגופה בצורה מהותית. יחד עם זאת, מפסיקת בתי המשפט ניתן ללמוד על "ניצוצות ש קביעות", שמהן ביקש להקיש לעניינו כי בית המשפט אינו מוסמך לחדש צו מבחן לאחר שחלפה תקופת המבחן. לעני זה הפנה לת"פ (שלום רשל"צ) 31350-08-18 **מדינת ישראל נ' אריאל דרעי** (28/11/21), מפי כב' הש' מיכלי (להלן: **עניין דרעי**), שם נדחתה בקשת שירות המבחן להפקעת צו מבחן והדיון בעניינה התקיים לאחר שצו המבחן פקע. נקבע כי: **"תחילה יש לציין שכבר במועד בו הוגשה תגובת המאשימה פקע צו המבחן, והמאשימה לא הפנתה למקור חוקי המאפשר את חידושו בנסיבות שנוצרו..."**. עוד הפנה לקביעת בית המשפט כי האפשרות של בתי המשפט לפעול מכוח הסמכות הטבועה היא מצומצמת רק לאותם מקרים בהם עולה הסמכות בקנה אחד עם הוראות החוק או עם פסיקת בית המשפט בדבר מתן אזהרה מפורשת לנאשם בדבר תוצאות הפרה צו המבחן. "... דברים אלו [הכוונה להסבר שניתן על ידי בית המשפט לנאשם בדבר תוצאות הפרת צו המבחן] נאמרים בבחינת למעלה מן הצורך, שכן משחלפה תקופת המבחן, ממילא אין בנמצא אפשרות חוקית לחדשו עתה".

כן הפנה הסנגור לפ"ל (שלום לתעבורה ת"א) 10540-03-16 **מדינת ישראל נ' ארטיים** (21/7/19), מפי כב' הש' סעדון (להלן: **עניין ארטיים**), שם נדונה בקשה להפקעת צו מבחן שהוטל על הנאשם, זאת לאחר שתקופת המבחן הוארכה למשך שנה נוספת לבקשת שירות המבחן; הבקשה להפקעת הצו הוגשה עובר לפקיעתו של צו המבחן א הדיון בעניינה נדון לאחר שהצו פקע; הנאשם ושירות המבחן היו תמימי דעים לגבי הצורך להפסיק (או להפקיע) את הקשר הטיפולי המבוסס על צו המבחן; **"כיוון שכך, ברור כי בית משפט זה לא יאריך מיוזמתו את צו המבחן שהיה התשתית החוקית עליה נסמך ההליך השיקומי, שעה שלא הנאשם ולא שירות המבחן סבורים כי יש טעם בדבר . אני סבור כי די בכך כדי לקבוע כי צו המבחן פקע ביום 12.6.19 ואין כל עילה להאריכו.... אני קובע כי צו המבחן פקע ואין טעם להאריכו. כיוון שצו המבחן פקע ולא הופקע בתקופה בה עמד בתוקפו וכיוון שהנאשם לא עבר בתקופה בה היה הצו בתוקף עבירה כלשהי, כעולה מבקשת שירות המבחן, הרי שלא מצאתי בסי להטיל על הנאשם ענישה חלופית חלף צו שפקע מאליו ולא חודש"**. יאמר כבר עתה, כי אין הנדון דומה לראיה שכן בעניינו עסקין בבקשת שירות המבחן להאריך את צו המבחן, לאחר שבינתיים פקע, ואשר נועדה להגשים את יעצ הטיפול שעמדו לנגד בית המשפט עת גזר את דינו של הנאשם לראשונה, ואשר ראה לנכון לסטות ממתחם העונש

ההולם את מעשיו של הנאשם, ולהעדיף את אינטרס השיקום בעניינו.

עוד הפנה הסנגור לת"פ 8325/98 **מדינת ישראל נ' ווחש סמי** (2002, לא פורסם), שם הוגשה בקשה להפקעת צמחית, תוך כדי תקופת המבחן, אולם שירות המבחן חזר בו מבקשתו; בחלוף תקופת המבחן עתרה המאשימה להפקעתו של הצו ולהטלת עונש חלופי. נקבע כי משהבקשה מפי התביעה באה במועד שבו צו המבחן לא היה בתוקף לא הייתה בידי בית המשפט הסמכות להטיל עונש על הנאשם שהפר את תנאי המבחן בתוך תקופת המבחן.

ד. הסנגור הוסיף וטען כי עיקרון החוקיות במשפט הפלילי מחייב כי אדם לא יענש אלא אם כן הוזהר תחילה על התנהגותו הינה בת עונשין. לעיקרון זה נלווה הכלל שאדם שמוצה נגדו ההליך הפלילי לא יועמד בסיכון כפול ולא יענש יותר מפעם אחת על מעשה אסור שעשה; זאת, בהפנותו לדבריה של כב' הש' פרוקצ'יה בדנ"פ 1558/03 **מדינת ישראל נ' חליל פאוזת אסד** (7/6/04). לטענתו, הארכת צו המבחן בנסיבות העניין פוגעת בזכויות הנאשם, אינה עולה בקנה אחד עם תכליות ההליך הפלילי, ואינה מתיישבת באופן מלא עם עיקרון החוקיות בפלילים ועם הדרישה לקיומן וודאות ובטחון משפטי.

ה. נוכח האמור לעיל עתר הסנגור לקבוע כי משפקע צו המבחן אין הוא חוזר לתוקפו מעצמו בבחינת 'קם לתחייה' ואין לבית המשפט כל סמכות 'להחיות' את מה שאיננו עוד בתוקף.

דין

10. אקדים ואומר כי לאחר שבחנתי את בקשתו של שירות המבחן על רקע טיעוני הצדדים, החוק והפסיקה שהובאה בפני, שוכנעתי יש מקום להאריך את צו המבחן בעניינו של הנאשם מטעמים של שירות המבחן כמפורטים לעיל, ואין צורך לחזור על הדברים. בקליפת אגוז יאמר כי משנכנס הנאשם לכלא במהלך הפיקוח וביצוע עבודות השירות, ושוחרר רק בחודש יולי 22', לא היה סיפק בידי שירות המבחן לספק לו פיקוח מספק בהתייחס לנסיבות החדשות שנוצרו.

כך גם באתי לכלל מסקנה כי לבית המשפט נתונה הסמכות להאריך את תוקפו של צו המבחן בעניינו של הנאשם, למשך 8 חודשים נוספים.

המסגרת הנורמטיבית המקנה לבית המשפט סמכות לתקן צו מבחן ובכלל זה להאריך קבועה בסעיף 22 (א) לפקודת המבחן שכתורתו "**תיקון צו מבחן**", וזהו לשונו:

"22.(א) בית המשפט שנתן את צו המבחן רשאי, לפי בקשת הנבחן או הוריו אם הוא קטין או קצינת המבחן המפקח עליו, ליתן צו תיקון המשנה או המבטל הוראה מהוראותיו או מוסיף בו הוראה חדשה ואולם לא ייתן צו תיקון להפחית את תקופת צו המבחן או להאריך אותה מעבר לשלוש שנים מיום מתן צו המבחן". (ההדגשות אינן במקור).

עינינו רואות כי הגבלת סמכותו של בית המשפט בבואו להאריך את צו המבחן מתייחסת במפורש למשך תקופת המבחן אשר לא תעלה על שלוש שנים מיום מתן צו המבחן, וכי מעבר לכך, הסעיף אינו כולל בחובו כל הוראה מפורשת או ספציפית המגבילה את מועד ההארכה של צו המבחן. מכלל הן אתה שומע לאו. לו סבר המחוקק כי לא ניתן להאריך להאריך את תקופת התנאי לאחר שפקע, חזקה עליו כי היה רואה לציין זאת במפורש.

ועוד, סעיף 24 לתקנות המבחן שכתורתו "הארכת התקופה", קובע כדלהלן:

"24. נתברר לקצין מבחן שהתקופה שנקבעה על ידי בית המשפט אינה מספקת להשגת מטרות המבחן, יעשה באישור קצין המבחן המחוזי, אחד מאלה:
(1) יבקש מבית המשפט להאריך את תקופת המבחן;
(2) יפנה אל גופים או מוסדות לשם העברת הטיפול אליהם לאחר תום תקופת המבחן.

תקנה זו אף היא אינה כוללת הוראה מפורשת המגבילה את מועד ההארכה של צו המבחן, ואינני רואה לקבל את פרשנותו המצמצמת של ב"כ הנאשם לפיה לאחר פקיעתו של צו המבחן עומדת בפני קצין המבחן אפשרות אחת בלבד והיא - לפעול בהתאם לחלופה השנייה הקבועה בסעיף 24(2) לתקנות.

11. כמפורט בהרחבה לעיל, הצדדים החלוקים בשאלת סמכותו של בית המשפט להאריך צו מבחן שפקע, ביקש ללמוד אנלוגיה שווה לענייננו מפסקי דין בנושאים שונים אליהם הפנו (זאת בהמלצתו של בית המשפט).

לא נעלם מעיני כי חלק מבתי המשפט (השלום והמחוזי) חלוקים בשאלת סמכותו של בית המשפט במקרים שונים בהם פקעו צווים שהוטלו, במסגרת בקשות להפקעת צו מבחן, צו שירות לתועלת הציבור, וצו פיקוח על עברייני מין, וקיימת פסיקה לכאן ולכאן, בהתאם לסוג הצו שפקע, לרציונל ולתכלית העומדים ביסודו של הצו על פי הדין הרלוונטי; בחינת הפסיקה שאוזכרה על ידי הצדדים מחזקת את הגישה התומכת בהארכת תקופת המבחן.

מקובלת עלי גישתו של כב' הש' המר בעניין שביטה בדבר סמכותו הטבועה של בית המשפט, וכך גם של כב' הש' מסארווה וכתילי בעניין חי וסלאח, מנימוקיהם. סבורה אני כמו כב' הש' שושנה שטמר בעניין אחר (פיקוח על עברייני מין), כי על בית המשפט לשים נגד עיניו את התכלית לשמה נועד ההליך, ובעניינו מדובר הן בטיפול והן בהשגחה.

אשר לפסיקה שהובאה מטעם הנאשם, ראוי לבחון את הסוגיה גם בהיבט של הסיכון העומד לפני הנאשם במסגרת הבקשה הנדונה. בעניין דרעי ובעניין ארטיס מדובר בבקשה להפקעת צו מבחן לאחר שפקע, בקשה המעמידה את הנאשמים בסיכון של ממש, מהטעם שבית המשפט מוסמך לגזור את עונשם מלכתחילה, לרבות למאסר בפועל, אם ימצא זאת לנכון, ואין זה המקרה שלפנינו. (סעיף 20 לפקודת המבחן).

12. לגופו של עניין, יודגש כי במקרה הנדון **הבקשה להארכת צו המבחן הוגשה ביום 19/12/21, טרם פקיעתו ביום 31/12/22**, כאשר בגוף הבקשה נכתב כי הנאשם מסכים להארכה; דהיינו לא יכולה לעלות טענת הסתמכות של הנאשם ביום פקיעתו - 31/12/22.

לא למותר לציין, כי הנאשם אף מושתק במידה רבה מלהתנגד להארכת הצו. שהרי לא מן הנמנע כי אילולא הסכימו להארכה המוצעת על ידי שירות המבחן בתוך תקופת המבחן, היתה זו מוגשת עוד קודם לכן. למעלה מן הצורך יאמר כי בית המשפט היה ער לאפשרות שצו המבחן יוארך בגין שינוי הנסיבות, ואף התייחס לכך מפורשות בהחלטה שניתנה במסגרת הדיון בבקשת השירות להפקעת הצו, בקשה ששירות המבחן חזר בו ממנה, בה השאר בהמלצת בית המשפט.

13. ויודגש, עצם העובדה שלא ניתן צו זמני במעמד צד אחד להארכת צו המבחן, על מנת שהדיון בבקשת השירות יתנהל בתקופתו של הצו, אינה גורעת מסמכותו של בית המשפט לדון בהארכתו של צו המבחן כיום, וסמכותו אינה פוקעת עם פקיעתו של הצו.

14. אין חולק כי לבית המשפט סמכות להאריך את צו המבחן בתוך תקופת המבחן, בין אם הדבר מתבקש על ידי שירות המבחן משהתרשם כי תקופת המבחן לא תספיק לשיקומו של הנאשם, ובין אם במסגרת דיון בבקשה להפקעת צו מבחן.

בענייננו יש שילוב בין האירועים; אכן, בעבר הארכתי את צו המבחן במסגרת דיון בבקשה להפקעתו, וכיום מתבקש הארכתו מבלי שהועלו טענות לגבי התנהלותו של הנאשם בתקופה האחרונה של צו המבחן. יחד עם זאת, שירות המבחן עמד על כך שקטיעת הרצף הטיפולי עקב ריצוי תקופת המאסר שהסתיימה רק בחודש יולי 22, לא אפשרה לנאשם

למצות את ההליך הטיפולי ואת היעדים הטיפוליים שהוגדרו לצורך הפחתת הסיכון לביצוע עבירות דומות בעתיד, והוא סבור כי הנאשם זקוק לפרק זמן נוסף להשלמת תכנית ההתערבות שנבנתה לו. כאמור לעיל, הנאשם הביע הסכמה בפני קצין המבחן להשתלב בהליך טיפולי שהוצע לו לשם השלמת הליך השיקומי בו החל בעבר, ובמעמד זה אף הסכים כי הצו יוארך לשם כך.

לא ניתן להתעלם מהנסיבות הייחודיות של תיק זה, שבו גרמו הנאשמים, והנאשם 1 בפרט, להתמשכות הדיונים בעניינם משריצו חלק מעבודות השירות שהוטלו עליהם מאחורי סורג וברית. שירות המבחן ביקש כאמור להפקיע את צו המבחן עקב התנהלותם, וכל הליך השיקום שאליו כיוון בית המשפט שגזר את דינם במקור (כב' הש' פוקס), לא התנהל כמתוכנן.

יתירה מכך, שירות המבחן עמל למציאת טיפולית שתתאים לצרכיו הטיפוליים של הנאשם, על רקע הצורך לשלב בקבוצה טיפולית הייעודית לו בתחום האלימות, לשם שיקומו והפחתת המסוכנות הנשקפת ממנו. כעולה מהבקשה, זמם המתנה להשתלבות בתכנית כאמור היו ארוכים, ומשעלה בידי השירות לשלבו בתכנית שהחלה בינואר 23', הוגשה הבקשה על שירות המבחן ביום 19/12/22, עובר לפקיעתו של הצו כאמור.

אין צריך לאמר כי צו מבחן מהווה את התשתית החוקית עליה נסמך ההליך השיקומי. הוא משמש אמצעי מובהק לשיקומו של העבריין ותכליתו לספק לנאשם אמצעי תמיכה, טיפול וליווי מועילים להשבתו לתפקוד נורמטיבי. בקשה של שירות המבחן, שהוגשה עובר לפקיעתו של צו המבחן, והנימוקים העומדים בבסיסה, נועדו להגשים תכליות אלו, והם מטים את הכף לעבר קבלת הבקשה.

בנסיבותיו הספציפיות של המקרה הנדון, סבורתני כי פרשנות המצמצמת את סמכותו של בית המשפט להאריך את צו המבחן, אינה עולה בקנה אחד עם הוראות פקודת המבחן והתקנות מכוחה, אינה מתיישבת עם התכליות העומדות בבסיסן, ואיני רואה לקבלה.

15. סיכום

בנסיבותיו של המקרה הנדון, משהוגשה הבקשה בטרם פקע צו המבחן, ובהעדר הגבלה מפורשת בסעיף 22 לפקודת המבחן ובתקנה 24 לתקנות המבחן בדבר המועד שבו יוארך צו המבחן, ולנוכח הצורך בהארכתו של הצו לתכלית חשובה, המשך שילובו של הנאשם בהליך שיקומי לשם השגת יעדי השיקום שעמדו בבסיס העונש שהוטל עליהם בגזר הדין המקורי, אשר במרכזם שיקומו של הנאשם והפחתת הסיכון לביצוע עבירות דומות בעתיד מצדו, אני רואה להעדיף את האינטרס הציבורי, על פני טענתו של הנאשם כי הוא זכאי לכך שהצו לא יוארך. למעלה מן הצורך יאמר כי אין שהנאשם הצעיר, אינו מפנים זאת, מדובר גם באינטרס שלו להשתקם ולחיות חיים נורמטיביים.

16. נוכח כל האמור לעיל, אני רואה להעמיד את הנאשם בפיקוח של שירות המבחן לשמונה חודשים נוספים ממועד שיבוקש על ידי שירות המבחן בתוך 7 ימים מהיום, כדי לשלבו בקבוצה מתאימה או לכל מטרה טיפולית אחרת, לרבות טיפול פרטני.

המזכירות תעביר עותק מהחלטה זו לשירות המבחן.

ניתנה היום, ה' ניסן תשפ"ג, 27 מרץ 2023 בנוכחות ב"כ הצדדים והנאשם.